

รายงาน รวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 7

พัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

วันที่ 19 – 20 พฤศจิกายน 2559

ณ หาดราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สารบัญ

หลักการและเหตุผล	3
เวทีสมัชชา ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์	7
- เอกสารสำหรับ ทีมวิทยากรกระบวนการ	10
- สรุปประเด็นกลุ่มย่อยสถานการณ์	14
กิจกรรมการแสดงของชุมชนชาวเล	19
รวมพลคนกินปลา ร่วมกิจกรรมกินปลา	20
สหพันธ์เกษตรกรภาคใต้ (สกต.) มาร่วมงานและนำผักพื้นบ้านมาให้พี่น้องชาวเล	20
ผลิตภัณฑ์จากชุมชนชาวเล	21
เครือข่ายชาวเลและผู้ร่วมงาน ได้ร่วมจุดเทียน และร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี	22
เครือข่ายชาวเลและผู้ร่วมงาน ร่วมชมภาพยนตร์ เรื่อง “No world no worry”	23
ชาวเลร้องแฉ่ง ต้อนรับ นายสนธิ ศรีวิหค รองผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต	24
รองผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต กล่าวเปิดงาน	24
ผู้แทนชาวเล กล่าวรายงาน	27
เสวนา ทำไม ? ต้อง...คุ้มครองทางวัฒนธรรม	31
โต๊ะหมอบประจำชุมชนราไวย์ ทำพิธีเพื่อปกป้อง รักษาบาไลัย	39
การแสดงร้องแฉ่ง	40
ภาพกิจกรรม	42

สรุปรายงาน รวมญาติชาติพันธุ์ชาวเลครั้งที่ 7
พัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
วันที่ 19 – 20 พฤศจิกายน 2559
ณ หาดราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

หลักการและเหตุผล:

กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยจำนวน 56 กลุ่ม มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมวิถีคิดและปรัชญาการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมือนกับสังคมใหญ่ แต่สิ่งที่กำลังประสบปัญหาล้ำคลั่งกัน คือ การเป็นกลุ่มชายขอบที่ขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย เข้าไม่ถึงสิทธิในการใช้และดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมมากขึ้น

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล 3 กลุ่ม คือ มอแกน มอกลน และอุรักลาไวย์ เป็นกลุ่มคนพื้นเมืองที่อาศัยทำมาหากินในบริเวณฝั่งทะเลอันดามันของไทยมานานหลายร้อยปี มี 43 ชุมชนกระจายในพื้นที่ 5 จังหวัด คือ ภูเก็ต พังงา สตูล ระนอง และกระบี่ ประมาณ 13,000 คน มีภาษา วัฒนธรรม วิถีชีวิตภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ และมีภูมิปัญญาอันชาญฉลาดในการดำรงชีวิตกับท้องทะเล กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลประสบปัญหาการขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย การถูกกีดกันจากสิทธิในการใช้และการเข้าถึงธรรมชาติ การไร้สัญชาติ ปัญหาการไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายและไม่ได้รับบริการพื้นฐาน เช่น การรักษาพยาบาล การเดินทางออกนอกพื้นที่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดความมั่นใจและภูมิใจในวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม ขาดการสืบทอดความรู้พื้นบ้านและการถูกดูแคลนจากบุคคลที่ไม่เข้าใจในวิถีวัฒนธรรมแบบ “ชาวเล”

มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2553 เห็นชอบหลักการแนวนโยบายในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนไปปฏิบัติประกอบด้วย การสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ที่ทำกินในทะเล การช่วยเหลือด้านสาธารณสุข การแก้ปัญหาสัญชาติ ส่งเสริมด้านการศึกษาส่งเสริมด้านภาษาและวัฒนธรรม การแก้ปัญหาอคติทางชาติพันธุ์ ส่งเสริมชุมชนชาวเลให้เข้มแข็ง รวมทั้งให้งบประมาณส่งเสริมวันนัดพบวัฒนธรรมชาวเล

ข้อเสนอคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม (สปท.) เรื่องการปฏิรูปเพื่อส่งเสริมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เข้มแข็ง : กรณีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล ระบุว่า ยุทธศาสตร์การปฏิรูปและความมั่นคงของรัฐ ได้หันมาให้ความสำคัญกับความมั่นคงแบบใหม่ (non-conventional security) ที่เน้นบทบาทของรัฐในการสร้างโอกาสแก่บุคคลและชุมชนอย่างเท่าเทียม ในส่วนขององค์การนานาชาติก็ให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมสิทธิทางวัฒนธรรมร่วมของชุมชนพื้นเมืองและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนก็เน้นการขจัดความยากจนและความไม่เป็นธรรมในด้านต่างๆ ส่วนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็ให้ความสำคัญกับชุมชนที่เข้มแข็งพึ่งตนเองได้และมีภูมิคุ้มกันทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่ง สปท. เสนอให้รัฐบาล เร่งรัดการขับเคลื่อนมติ

คณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลโดยสาระสำคัญ คือ ให้มีคณะกรรมการอำนวยการเพื่อเสนอนโยบาย สนับสนุนการแก้ไขปัญหา และผลักดันการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล เพื่อบรรลุเป้าหมาย ที่จะสร้างความมั่นคง ความเข้มแข็งของชุมชน และส่งเสริมความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคม ขยายผลเรื่องการคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ที่เผชิญปัญหาที่คล้ายคลึงกัน จึงได้ จัดงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 7 ขึ้นในระหว่างวันที่ 19 – 20 พฤศจิกายน 2559 นี้ ณ หาดราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต

วิธีการดำเนินงาน

- การประชุมเตรียมงานชาวเลแต่ละจังหวัด รวบรวมข้อเสนอ / ออกแบบการจัดงาน
- เชิญสื่อมวลชนลงพื้นที่ก่อนการจัดงานและในวันจัดงาน
- เวทีสาธารณะ แลกเปลี่ยนแนวทางแก้ปัญหา จากชาวเล นักวิชาการ หน่วยงานรัฐ ประชาสังคม ฯลฯ
- สรุปข้อเสนอต่อสังคมและหน่วยงานระดับนโยบาย
- การแสดงทางวัฒนธรรม เช่น ร้องเง้า กายทรง ฯลฯ
- นิทรรศการ เรื่องราว วิถีวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

ภาคีความร่วมมือ

- กระทรวงมหาดไทย
 - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)
 - กระทรวงวัฒนธรรม
 - คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
 - ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
 - สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
 - สำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
 - มูลนิธิชุมชนไท
 - คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิตและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ฯลฯ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ชาวเลเกิดความเข้มแข็งมีการเชื่อมโยงกันและมีส่วนร่วมในแก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิต
- เกิดแนวทางในการสร้างมั่นคงในวิถีชีวิตชาวเล ตามแนวทางเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม

- เกิดความร่วมมือในการแก้ปัญหาร่วมกันกับภาคีต่างๆ ในสังคม
- เกิดการสื่อสารปัญหาและแนวทางแก้ไขต่อสังคมสาธารณะ
- เกิดข้อเสนอในระดับนโยบาย

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. มูลนิธิชุมชนไท
2. เครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล
3. เครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง (คปสม.)

ทีมประสานงานในพื้นที่

1. ภูเก็ต	นายสนิท	แซ่ซั่ว	080-521-1558
	นายโชคดี	สมพรหม	081-538-8028
2. สตูล	น.ส.แสงใส	หาญทะเล	081-543-0835
3. กระบี่	นายเดี๋ยว	ทะเลเล็ก	089-727-6802
4. พังงา	นายนิคม	ธงชัย	089-732-4695
	นายไมตรี	จงไกรจักร์	089-650-7805
5. ระนอง	นายชาญวิทย์	สายวัน	086-913-8933

ทีมประสานส่วนกลาง / สนับสนุน

1. นายไมตรี จงไกรจักร์ เครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมือง
โทร 089-650-7805 Email : maitreejong@hotmail.com
2. นางปรีดา คงแป้น มูลนิธิชุมชนไท
โทร 081-612-1250 Email : preedakong2@gmail.com
3. นายสนชัย ฤทธิชัย ประสานงานเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล
โทร 081-539-0365 Email : b_a_o_25@hotmail.com
4. นางสาวสุภาภรณ์ จรูญรัตน์กุล มูลนิธิชุมชนไท
โทร 089-2214-662 Email : milanlives_05@yahoo.com

วันเสาร์ที่ 19 พฤศจิกายน 2559

- 13.00 – 19.00 น. ประชุมสมัชชากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล
ชาวเลพบกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (นางเตือนใจ ดีเทศน์)
หนังกลางแปลง มอแกนไม่มีคำว่ากังวล “No word for worry”

วันอาทิตย์ที่ 20 พฤศจิกายน 2559

- 09.30 – 10.30 น. การแสดงร้องเงี้ยวความอาลัย และเปิดงานโดยปลัดกระทรวงมหาดไทย
- 10.30 – 12.30 น. เสวนา ทำไม ? ต้อง... คุ่มครองทางวัฒนธรรม
- **ปัญหาและแนวคิดที่ต้องคุ่มครองทางวัฒนธรรม**
ดร.ชยันต์ วรรธนะภูติ ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์สัมพันธ์และการพัฒนา ม.เชียงใหม่
พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง ประธานคณะกรรมการแก้ปัญหาที่ดินฯ ชาวเล
ผศ.ดร. บัญชร แก้วส่อง ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นสกว.
ดร.นฤมล อรุโณทัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)
ผู้แทนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล
 - **แนวทางที่จะทำให้การคุ่มครองทางวัฒนธรรมเป็นจริง**
ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคุณ คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
อาจารย์ไพสิฐ พาณิชยกุล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ดร.ประเจียด อักษรธรรมกุล อดีตรองผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต
ผู้แทนภาครัฐ / ภาคธุรกิจ / ประชาสังคม
- 12.30 – 13.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.30 – 17.00 น. มหกรรมร้องเงี้ยวระบำนาทจากชาวเลทั่วอันดามัน
- 17.00 – 18.00 น. รับประทานอาหารเย็น / เดินทางกลับโดยสวัสดิการ

เวทีสมัชชาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ : กรณีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม : จำนวน 500 คน ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลจาก ภูเก็ต พังงา ระนอง สตูล กระบี่ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิชุมชนไท องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นายไมตรี จงไกรจักร์ และ นายอำนาจ จันทรชวง เป็นผู้ดำเนินรายการได้เชิญวิทยากรขึ้นกล่าวกับชาวเลดังนี้

อาจารย์ณมล อรุโณทัย สถาบันวิจัยสังคมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ข้อมูลมติสมัชชาของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคมโดยได้พูดถึงมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเลวันที่ 2 มิถุนายน 2553 ว่ามีการขับเคลื่อนงานฟื้นฟูวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น มีหน่วยงานรัฐที่ให้ความสำคัญแก่เรื่องนี้มากขึ้น มติกรรม.นี้ได้พูดถึงปัญหาความมั่นคงทางด้านที่อยู่อาศัย โดยมีกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องอาชีพประมงซึ่งมีความก้าวหน้าด้านบวกโดยอุทยานฯ จะเสนอให้มีการผ่อนปรนและจะออกบัตรให้ชาวเล ซึ่งเรื่องนี้เวลาแยกกลุ่มย่อยต้องพูดถึงเรื่องนี้ในเชิงบวกด้วย เรื่องสาธารณสุขคนที่โดนน้ำหนึบก็จะได้รับการดูแล เรื่องปัญหาบัตรประชาชนกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่จะต้องแก้ปัญหา เรื่องการศึกษา เรื่องปัญหาอคติทางชาติพันธุ์ซึ่งคนข้างนอกมองชาวเลว่าสกปรก ไม่มีการศึกษา คนข้างนอกก็ต้องช่วยแก้ปัญหาด้วย มติกรรม.นี้ได้พูดถึงการแก้ปัญหาทุกด้านโดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณในการจัดงานวันรวมญาติ

เรื่องสำคัญเป็นหัวใจของงานปีนี้เป็นเรื่องเขตวัฒนธรรมพิเศษหรือบางที่เรียกว่าเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม ในพื้นที่อันดามันโดนซื้อที่ดินเกือบจะหมดแล้ว ดังนั้นจะต้องมีการกันเขตไว้ให้ชาวเล ซึ่งในเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรมนี้จะต้องมี

1. เรื่องที่อยู่อาศัย ต้องมีสนามเด็กเล่น
2. ที่ทำกิน ต้องออกทะเล ตัดไม้มาทำลอบ

3. พื้นที่จิตวิญญาณ ต้องมีการคุ้มครอง ซึ่งชุมชนชาวเล 47 ชุมชน ควรต้องมีเขตวัฒนธรรมพิเศษ แต่ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนโดยบางชุมชนยังไม่มีการรวมตัวกัน ยังมีปัญหาที่ภาคเหนือชุมชนกะเหรี่ยงมีการประกาศวัฒนธรรมพิเศษ เพราะถือว่ามิดี มีวิถีวัฒนธรรม มีพิธีกรรม มีความสามัคคี มีดนตรี มีภาษา มีหลายๆ อย่างที่เป็นเรื่องของวัฒนธรรม

หัวใจของงานนี้คือเขตวัฒนธรรมพิเศษ ชุมชนราไวย์มีการเก็บประวัติของชุมชน ประวัติเครือญาติ เรื่องภาษาลูกหลานต้องพูด มอแกน มอแกลน อูรักลาไวย์ ต้องพูดให้ชินหู ชุมชนลีเหว เริ่มมีการสอนภาษาแล้ว ชุมชนหลีเป๊ะมีแกนนำที่เป็นตัวอย่างที่ดี ครูแสงโสม ซึ่งชวนหลายๆ คนมาคิดว่าจะรื้อฟื้นวัฒนธรรมได้อย่างไร ชาวเลต้องไม่นั่งเฉยๆ รอให้รัฐมาทำให้ ต้องเริ่มจากตัวเราเองก่อน มีการสำรวจชุมชนมีหลายอย่างที่น่าสนใจ น่าเรียนรู้ ที่ชุมชนราไวย์มีบ่อลึก แต่ก่อนบ่อลึกน้ำกินได้ เดียวนี้เต็มไปด้วยขยะ เด็กๆ ก็ทิ้งขยะ เป็นชุมชนที่ใครมาก็เห็นแต่ขยะ เป็นเขตวัฒนธรรมพิเศษที่มีแต่ขยะ ไม่มีความภาคภูมิใจแล้ว อันนี้สำคัญมาก อย่างหวังให้รัฐมาช่วย รัฐจะเคารพให้เกียรติก็ต่อเมื่อเราทำตัวของเราเองด้วย ชุมชนกะเหรี่ยงมีการรวมกันมีการประกาศชักชวนนายอำเภอ ทำชุมชนให้สะอาด มีวิถีวัฒนธรรม มีดนตรี มีเพลง มีนักปราชญ์และ ผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งเด็กต้องเรียนรู้จากท่าน ภาษามอแกน มอแกลน ไม่สามารถเรียนรู้จากโรงเรียนได้ต้องเรียนรู้จากผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ที่ค่อยๆ หายไป ตายจากไป ที่เหลืออยู่จำอะไรไม่ได้ ความจำค่อยๆ เลือนจากไป จึงเป็นความสำคัญ

นางปรีดา คงแป้น ผู้จัดการมูลนิธิชุมชนไท กล่าวว่า ทำไมต้องจัดงานวันรวมญาติชาวเล เพราะว่าชาวเลยังมีปัญหา งานนี้จะมีเวทีแลกเปลี่ยน ชาวเลยังมีปัญหาเรื่องที่ดิน ที่ทำกินในทะเล ที่พิธีกรรม งานวันพรุ่งนี้จะมีผู้ใหญ่หลายท่านมาร่วมงาน มาฟังปัญหาของชาวเลที่ได้จากการแลกเปลี่ยน ในครั้งนี้เป็นงานที่เสนอเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงเรื่องที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน ที่พิธีกรรม สุสาน ภาษา วัฒนธรรม ของชาวเล อันนี้เป็นเรื่องที่ต้องเสนอให้รัฐบาลคุ้มครอง ปกป้องชาวเล ซึ่งในเขตอันดามันที่ดินราคาแพงมาก ที่ดินของชุมชนราไว หลิเป๊ะ ตอนนี้มีราคาแพงมาก ซึ่งเราต้องมาแลกเปลี่ยนกัน ว่าที่ไหนมีปัญหา ที่ไหนมีการแก้ปัญหาแล้วบ้าง มีการฟื้นฟูแล้วบ้าง จึงอยากให้มีการคุยกัน ให้มีการสรุปเป็นข้อเสนอ ซึ่งตอนเช้าจะมี รองผู้ว่าจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นตัวแทนปลัดกระทรวงมหาดไทย มาฟังและรับปัญหาของชาวเล

นอกจากนั้นก็จะจะมีผู้ใหญ่หลายท่านมาประชุมกับพวกเราชาวเล วันนี้จึงอยากให้ชาวเลตั้งใจพูดคุยว่ามีปัญหาอะไรและจะเสนออะไรบ้าง และในตอนเช้าก็อยากให้ตั้งใจฟังเพราะปัญหาของชาวเลเป็นปัญหาที่ยากซับซ้อน จึงอยากให้ฟังว่าเรื่องของเรานั้นจะแก้ปัญหากันอย่างไร

นายอำนาจ จันทรวง เจ้าหน้าที่มูลนิธิชุมชนไท อธิบายการระดมปัญหาและข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหากลุ่มชาติพันธุ์ โดยแบ่งกลุ่มย่อยออกเป็น 9 กลุ่ม เพื่อระดมปัญหาและข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นกลุ่มย่อย

1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องข้อเสนอเชิงนโยบาย มติสมัชชาชาวเล (หลังจากฟังเวทีแล้วเข้าใจอย่างไร)
2. แลกเปลี่ยนข้อมูลชุมชน
 - สถานการณ์ พื้นที่ที่มีปัญหาอะไรบ้าง แก้อย่างไร
 - ปัญหาไหนที่เชื่อมโยงระดับนโยบาย / อย่างไร
3. ข้อเสนอตามมติ / เรื่องอื่นๆ เพื่อขับเคลื่อนมติให้เป็นจริง

เอกสารสำหรับ ทีมวิทยากรกระบวนการ

1. **ความสำคัญและสภาพปัญหา**ประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์จำนวน 56 กลุ่ม ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ใน 67 จังหวัด มีประชากรกว่า 6 ล้านคนเป็นกลุ่มชายขอบและเปราะบาง ขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย เข้าไม่ถึงสิทธิในการใช้ประโยชน์และร่วมดูแลทรัพยากรธรรมชาติ

กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือมอแกน มอแกน และอูรักลาไ้ย มีประชากรประมาณ 12,000 คน อยู่อาศัยและทำมาหากินบริเวณเกาะและชายฝั่งทะเลอันดามันมาอย่างยาวนาน ในจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และสตูล ปัญหาที่พบ การขาดกรรมสิทธิ์ที่ดิน การไล่ที่รุนแรง โดยพ่อค้าที่ยึดถือประกอบกับชาวเลไม่ได้ต้องการเป็นเจ้าของหรือมีกรรมสิทธิ์อย่างถาวร

2. **เหตุผลการปฏิรูป**พิจารณา จาก(national security) “ความมั่นคงของรัฐ” UNESCO “นโยบายด้านวัฒนธรรม” UNDP “เสรีภาพทางวัฒนธรรม (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples หรือ UNDRIP) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมือง และ สิทธิในการมีตัวตนโดยอิสระเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ตามแนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง”...“สิทธิชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม”

3. **แนวทางและข้อเสนอ** การแก้ไขปัญหาที่เคยมีมา เรื่อง มติคณะรัฐมนตรี 2 มิถุนายน 2553 เรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล “คณะกรรมการแก้ปัญหาที่ดิน ที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล” ซึ่งมีพลเอกสุรินทร์พิบูลทอง เป็นประธาน “คณะอนุกรรมการสิทธิสถานะและกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง” ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งมีนางเตือนใจ ดีเทศน์ เป็นประธาน รายงานวิจัย “**คลายปม คดีที่ดินคนจน**” กรณีหาดราไวย์ โดย รองศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว.อดิน รพีพัฒน์ และคณะรายงานการพิจารณาศึกษากรณีทหารเรือและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติตะรุเตาเข้าบุกรุกทำลาย และรื้อถอนอาสินของชาวเลเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล โดยคณะกรรมการสิทธิการกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

4. วิธีการปฏิรูป โดยการ

- 1) เเร่งรัดการขับเคลื่อนมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล 2 มิถุนายน 2553
- 2) การพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล
- 3) ขยายผลเรื่องการคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ที่เผชิญปัญหาที่คล้ายคลึงกัน
- 4) ทบทวนและผลักดันการขับเคลื่อนแผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ.2558-2560) ที่ได้พัฒนาขึ้นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์

5. การดำเนินการ ระยะเวลา 3 เดือน

5.1. **ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยกรณีที่ดินหาดราไวย์**หลักฐานแสดงให้เห็นว่ามีการแจ้งสิทธิ ส.ค.1 โดยไม่ได้สอบสวนสิทธิของผู้อยู่อาศัยเดิมคือชาวเล ที่ครอบครองและใช้ประโยชน์โดยชอบ จึงควรยกเลิก เอกสารสิทธิทั้งหมดที่ทับพื้นที่ที่ชาวเลอาศัยและใช้ประโยชน์กรณีที่ดินชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะจังหวัด สตูล ปัญหาซับซ้อนจะต้องมีการพิสูจน์การครอบครองและการใช้ประโยชน์ ในที่ดินของรัฐที่ได้คืนมาหลังจาก การตรวจสอบ ควรนำมาจัดเป็นที่พักอาศัยตามวิถีชีวิตของชาวเล

พื้นที่ทางจิตวิญญาณของชาวเล โดยเฉพาะที่ฝั่งศพ ควรจะออกและตรวจสอบการออกหนังสือ สำคัญสำหรับที่หลวงของการฝั่งศพ

5.2. **ปัญหาเรื่องการทำมาหากินที่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม** การทำประมง ตามมติคณะรัฐมนตรี ระบุว่าให้ชาวเลสามารถประกอบอาชีพประมง หาทรัพยากรตามเกาะต่างๆ โดยเสนอ ผ่อนปรนในการประกอบอาชีพประมงที่ใช้อุปกรณ์ดั้งเดิมในการเข้าไปทำมาหากินในพื้นที่อุทยานและเขต อนุรักษ์อื่นๆ และกันพื้นที่จอด ซ่อมเรือ เส้นทางเข้า-ออกเรือ การส่งเสริมอาชีพทางทะเลและมีส่วนร่วมใน การจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยสร้างเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและ วัฒนธรรม โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมชุมชน

5.3. **ปัญหาเรื่องสถานะทางทะเบียนราษฎร** เสนอให้สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเก็บ ข้อมูลจัดทำเป็นทะเบียนเบื้องต้นไว้ก่อน ซึ่งจะถือได้ว่าเป็นบุคคลที่เคยแสดงตนต่อราชการ และในระหว่างนี้ ให้มีการกำหนดสิทธิพื้นฐานในการรักษาพยาบาลสำหรับผู้ถือบัตรบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนและ บุคคลที่ตกหล่นจากการสำรวจ

5.4. **ปัญหาการศึกษาและสาธารณสุข** จะต้องมีการส่งเสริมโอกาสและสร้างแรงจูงใจด้าน การศึกษาและด้านอาชีพ และ การดูแลด้านสาธารณสุข

ภายในระยะเวลา 6 เดือน

1. ผลักดันการพัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเลเขตคุ้มครองทางวัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลและขยายผลไปยังกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ
2. ขยายผลเรื่องการคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ที่เผชิญปัญหาที่คล้ายคลึงกันดังที่กล่าวแล้วยังมี กลุ่มชาติพันธุ์ชายขอบอีกหลายกลุ่ม ซึ่งอยู่ในภาวะเสี่ยงและต้องการการดูแล
3. ภายในระยะเวลา 1 ปี
 - 3.1 ทบทวนและผลักดันการขับเคลื่อนแผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ.2558-2560) ที่ได้พัฒนาขึ้นโดยกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์

[illegible]

- ข้อเสียบางข้อ
- รับรองสิทธิการอยู่อาศัย โดยรูปสิทธิร่วม
- ส่งเสริมนโยบาย การท่องเที่ยว เชื้อชาติต่าง
- ให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพ การเงินอื่น
- สิทธิชุมชน ตัวเอง เอาไปใช้ ประโยชน์การตัดสินใจที่ดี
- ให้นโยบาย ฝ่าอุปสรรคให้ชาวเลทั่วไทยพื้นที่ที่กินพื้นที่เดิม
- ให้นโยบายรวมนโยบาย ส่งเสริม ยกระดับคุณภาพชีวิตของคนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการขนาดใหญ่
- ให้นโยบาย การฟื้นฟู แล = ทัศนคติพื้นที่ ชาวเล 3 ประเด็นตามแนวทางแก้ไขของชาวเล แล = สภา

ในการพูดคุยกลุ่มย่อย พบว่ายังมีประเด็นและข้อมูลสำคัญๆ ที่ควรเพิ่มเติมนอกเหนือจากสิ่งที่ได้ระบุในมติคณะรัฐมนตรี ดังนั้น แนวทางการไขปัญหา นอกจากการเร่งรัดการขับเคลื่อนมติคณะรัฐมนตรีแล้วยังต้องพิจารณาถึงข้อมูลใหม่ๆ หาแนวทางการแก้ไขปัญหที่รุนแรงที่กระทบต่อชุมชนและสังคมโดยรวม รวมทั้งเพิ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้ามาหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาดังนี้

สรุปประเด็นกลุ่มย่อยสถานการณ์ / ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และหน่วยงานที่รับผิดชอบ

การฟื้นฟูประยชน์ ที่ระบุในมติคณะรัฐมนตรี	สถานการณ์และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
-การสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ด้วย โฉนดชุมชน -ให้มีการพิสูจน์สิทธิในที่อยู่ของชุมชนผ่าน ภาพถ่ายทางอากาศและด้วยวิธีอื่นๆ ที่ไม่ ใช้เอกสารสิทธิ์แต่เพียงอย่างเดียว -แต่งตั้งอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดิน เพื่อ การพิสูจน์ที่ดิน ชุมชนชาวเลเป็นการ เฉพาะ	-สิทธิชุมชน- ชุมชนราไวย์ จังหวัดภูเก็ต อยู่กันมาตั้งแต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ มีพื้นที่ชายฝั่งที่เคยหาสัตว์ทะเล มาตั้งแต่ปู่ย่าตายาย หากรัฐจะซื้อที่ดินให้อยู่ ชาวอูรักลาไวย์กังวลว่าจะมีปัญหาภายหลัง และจะเป็น เสมือนว่าชุมชนอาศัยอยู่บนที่ดินของผู้อื่นมาตลอด แม้แต่การซ่อมแซมบ้านที่ต้องขออนุญาตเอกชนที่ อ้างสิทธิในที่ดินนั้น ชาวเลหลายคนไม่อยากจะขอเพราะรู้สึกว่าเป็นผู้บุกเบิกพื้นที่และอยู่มาก่อน ข้อเสนอ คือเร่งรัดการสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยโดยยึดหลักสิทธิชุมชน -การพิสูจน์สิทธิและการขับเคลื่อนการมีโฉนดร่วม --แม้ว่ามติกรม.จะระบุว่าให้มีการพิจารณา หลักฐาน อื่นๆ เชิงประวัติศาสตร์ในการพิสูจน์สิทธิชุมชนในการอยู่อาศัยและประโยชน์ที่ดิน แต่หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องยังไม่ได้มีแนวทางในการทำงานตามมตินั้น หลายชุมชนบนพื้นที่รัฐยังรอคอยประกาศโฉนดร่วม เช่น ชุมชนสะปำและชุมชนบ้านเหนือ จังหวัดภูเก็ต ข้อเสนอคือให้ดำเนินงานตามมติกรม.โดยเร่งรัดทำ โฉนดร่วม กันพื้นที่ชุมชนออกจากพื้นที่รัฐ (พื้นที่ราชพัสดุ พื้นที่อุทยาน พื้นที่กรมเจ้าท่า ฯลฯ) และสร้าง ข้อตกลงที่ชัดเจนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชน -สาธารณูปโภค-ชุมชนที่เผชิญปัญหาความมั่นคงด้านที่อาศัย เช่น ชุมชนราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ชุมชน แหลมตง-เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ มีปัญหาสาธารณูปโภค การใช้มิเตอร์ไฟฟ้าร่วม การจัดการขยะ บ้าน หลายหลังไม่มีห้องน้ำ ขาดแคลนน้ำประปาการมีบ้านเลขที่ส่งผลกระทบเรื่องทะเบียนบ้านและการติดต่อ ราชการ น้ำบ่อที่มีอยู่ก็ปนเปื้อนหรือขึ้นเพราะการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ข้างเคียง ครอบครัวยากลำบากจะ ขยายพื้นที่ได้ทำให้อยู่กันอย่างแออัดมาก ข้อเสนอคือเร่งรัดการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเรื่องสาธารณูปโภค และหาแนวทางการขยายพื้นที่ชุมชน -พื้นที่สาธารณะ / ใช้ประโยชน์ร่วมกัน -ชุมชนมีพื้นที่จิตวิญญาณที่ใช้ร่วมกันและเป็นแหล่งรวมจิตใจของ ชุมชน แต่หลายชุมชนกลับถูกเอกชนรื้อหรือปิดกั้นทางเข้า เช่น ศาลศักดิ์สิทธิ์และสุสานของชุมชนราไวย์	กระทรวง มหาดไทย (มท.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม(ทส.) เพิ่มเติม กระทรวงยุติธรรม (ยธ.)

การฟื้นฟูพระยาศรี ที่ระบุในมติคณะรัฐมนตรี	สถานการณ์และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	และชุมชนแหลมตึกแก พื้นที่พืชนอนงานของชุมชนแหลมหลาและบ้านเหนือ จังหวัดภูเก็ต สุสานของชุมชนบางลึก สุสานของชุมชนบ้านหินลาด จังหวัดพังงา นอกจากนั้นก็มีการรื้อล้างพื้นที่สาธารณะอื่นๆ เช่น คลอง พื้นที่ชุ่มน้ำ ทางสัญจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเส้นทางเข้าออก รพสต.ที่เกาะหลีเป๊ะถูกเอกชนปิดไปแล้ว ทางเข้า-ออกโรงเรียนบ้านแหลมตึก-เกาะพีพี พื้นที่ชายหาดหลายแห่งมีการกั้นไว้เพื่อการท่องเที่ยว การรื้อล้างและการถมพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ชุมชนทำให้เกิดปัญหาอื่นๆที่ตามมา เช่น น้ำท่วมในชุมชนราไวย์ น้ำจากชุมชนด้านบนไหลมาท่วมข้างจนเป็นตะไคร่ทำให้น้ำเน่าเสีย บ่อน้ำสาธารณะของชุมชนใช้การไม่ได้ ส่วนชุมชนหลายแห่งบนเกาะหลีเป๊ะก็มีปัญหาน้ำท่วมขัง ชุมชนแหลมตึก-เกาะพีพีได้รับผลกระทบจากน้ำเสียจากโรงแรมและร้านอาหาร ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคระบาดต่างๆ ข้อเสนอคือการเร่งรัดการจัดระเบียบพื้นที่สาธารณะ ทางสัญจร คลอง พื้นที่ชุ่มน้ำ การคุ้มครองพื้นที่จิตวิญญาณของชาวเลไม่มีการรื้อล้างหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นที่ไม่เหมาะสม และการมีนโยบายส่งเสริม/ยกระดับคุณค่าพื้นที่จิตวิญญาณของชาวเลให้ทัดเทียมพื้นที่จิตวิญญาณของศาสนาอื่นๆ -การฟ้องร้องคดีเรื่องที่ดิน -ชาวเลที่ถูกฟ้องร้องต้องขึ้นศาลทั้งที่ส่วนใหญ่มีฐานะยากจนอยู่แล้ว บ้างก็ถูกคุกคาม ข้อเสนอคือควรมีกองทุนมาสนับสนุนชาวเลเพื่อขึ้นศาลและสู้คดีและจัดการเรื่องผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นอย่างจริงจัง	
-ให้ชาวเลหาทรัพยากรตามเกาะต่างๆได้ และผ่อนปรนเรื่องอาชีพประมง -กันพื้นที่จอด ซ่อมเรือเส้นทางเข้า-ออกเรือ -ควบคุมเขตการทำประมงอวนลาก อวนรุนและอื่นๆ	-เขตทำกินชายฝั่งและในทะเล -แต่เดิมชาวเลหากินได้อย่างอิสระ แต่ปัจจุบันพื้นที่ลดลงและต้องออกไปทำประมงและดำน้ำในเขตนํ้าลึก เสี่ยงอันตราย ส่วนพื้นที่ชายฝั่งก็ทับซ้อนกับพื้นที่การท่องเที่ยว เรื่องนี้มีความทราบนานในเรื่องการประมงหรือการผ่อนปรน แต่ก็ยังไม่ได้ข้อตกลงที่ชัดเจน ข้อเสนอคือ ควรจะหาแนวทางดำเนินงานนำร่องแล้วสรุปผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขการผ่อนปรน และสื่อสาร/รณรงค์ให้ชาวเลได้รับทราบทั่วกัน -เขตจอดเรือที่เข้าออกเรือ/พื้นที่ทำและเก็บอุปกรณ์ประมง -ยังมีพื้นที่เป็นปัญหา เช่น ที่จอดเรือของ	ทส. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ.) เพิ่มเติม กระทรวงการท่องเที่ยวและ

การฟื้นฟูประเพณี ที่ระบุในมติคณะรัฐมนตรี	สถานการณ์และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	ชุมชนบางลำภ้อยหลายชุมชนมีพื้นที่จอดเรือไม่พอเพราะถูกเบียดโดยพื้นที่จอดเรือการท่องเที่ยว พื้นที่กันไว้สำหรับนักท่องเที่ยวเล่นน้ำ ข้อเสนอคือ การกันพื้นที่ให้ชาวเลเพื่อเป็นเขตจอดเรือ/ที่เข้าออกเรือ/คานซ่อมแซมเรือ/พื้นที่ทำและเก็บอุปกรณ์ประมง -วัสดุทำเรือและอุปกรณ์ประมง -ชาวมอแกนมีภูมิปัญญาการก่อสร้างเรือกำบังที่กำลังจะสูญไปเพราะกฎการห้ามตัดไม้ ส่วนชาวเลที่ทำลอบดักปลาก็ต้องการวัสดุทำลอบ ซึ่งพื้นที่สาธารณะสำหรับการตัดไม้ลดลง ข้อเสนอคือ หาแนวทางการผ่อนปรนเรื่องการตัดไม้มาทำเรือแบบดั้งเดิม โดยเน้นเรื่องความยั่งยืนของทรัพยากรและวัฒนธรรม และการผ่อนปรนเรื่องการตัดไม้มาทำอุปกรณ์ประมง โดยพัฒนาข้อตกลงร่วมระหว่างรัฐและชุมชน -การจดทะเบียนเรือ -ชาวเลส่วนหนึ่งไม่ได้จดทะเบียนเรือ โดยเฉพาะเรือขนาดเล็ก ซึ่งเมื่อเสียหายหรือจมน้ำก็ไม่ได้รับเงินช่วยเหลือ ข้อเสนอคือ การส่งเสริมการจดทะเบียนเรือชาวเลและหาแนวทางสนับสนุนการช่วยเหลือเรือขนาดเล็ก -เขตอุทยานฯ และเขตประมงพาณิชย์ -ในพื้นที่อุทยานฯ มีการเก็บค่าธรรมเนียมแต่ยังไม่ได้อธิบายถึงอัตราและความแตกต่างของค่าธรรมเนียม ข้อเสนอคือ ควรจะมีการอธิบายและกำหนดเรื่องค่าธรรมเนียมอุทยานฯ ให้ชัดเจน มีการปฏิบัติที่เสมอต้นเสมอปลาย ส่วนเขตประมงพาณิชย์ก็ต้องกำหนดและควบคุมให้ชัดเจนและจริงจัง -การท่องเที่ยว การประกอบอาชีพทางทะเลมักจะทับซ้อนกับพื้นที่ท่องเที่ยว -และรัฐ/เอกชนให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมากกว่าชุมชนท้องถิ่น นอกจากนั้นยังมีแผนการพัฒนาและโครงสร้างพื้นฐาน-สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ชาวเลบ้านหินลาด จังหวัดพังงาอาจผลกระทบจากโครงการก่อสร้างสนามบินข้อเสนอคือ ควรจะประเมินผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นและกำหนดแนวทางในการควบคุม รวมทั้งแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น	กีฬา (กก.) กระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.)

การฟื้นฟูระยะสั้น ที่ระบุในมติคณะรัฐมนตรี	สถานการณ์และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
	-การพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม –หลายชุมชนเห็นว่ามีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิต แต่ชาวเลยังมีข้อจำกัดเรื่องศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเรื่องภาษาสื่อสาร ข้อเสนอคือ พัฒนาศักยภาพชุมชนให้ชุมชนจัดการท่องเที่ยวเอง ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน พัฒนาสินค้าของฝากจากรากฐานวัฒนธรรม	
-ช่วยเหลือด้านสาธารณสุขสำหรับผู้มี ปัญหาด้านสุขภาพและผู้ที่เป็น้ำหนึบ	-ผู้ไม่มีบัตรประชาชนเข้าไม่ถึงบริการสาธารณสุข –ทำให้ต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลและเกิดหนี้สิน เกิดความกลัวในการเข้ารักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ข้อเสนอคือ เพิ่มช่องทางในการเข้าถึงบริการสุขภาพพิเศษสำหรับชาวเลที่ไม่มีบัตรประชาชน ระหว่างที่รอการกำหนดสถานะบุคคล	กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) เพิ่มเติม มท.
-แก้ปัญหาสัญชาติ/บัตรประชาชน	-มีชาวมอแกนที่ยังไม่ได้กำหนดสถานะบุคคล และไม่ได้รับบัตรประชาชนอีกมาก –ทำให้เดินทางออกนอกพื้นที่ไม่ได้ ประกอบอาชีพที่เป็นทางการไม่ได้ มีปัญหาการเข้าถึงการรักษาพยาบาล ข้อเสนอคือ การเร่งรัดการพิจารณาเรื่องสถานะบุคคล และการร่วมเก็บ/ตรวจสอบข้อมูลโดยภาควิชาการและองค์กรพัฒนาเอกชน	มท.
-สนับสนุนทุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง -มีหลักสูตรท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน	-การเรียนต่อระดับสูงมีน้อยมาก –ชาวเลส่วนใหญ่มีข้อจำกัดเรื่องการศึกษาเพราะโอกาสและค่าใช้จ่าย ทำให้ทางเลือกอาชีพมีจำกัด ข้อเสนอคือ มีการสนับสนุนดังที่ระบุไว้ในมติกรม.มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีการให้ความรู้เรื่องกฎหมาย/มติกรม.การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในแหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ	กระทรวง ศึกษาธิการ (ศธ.)
-แก้ปัญหาคติทางชาติพันธุ์และให้มองชาวเลอย่างมีศักดิ์ศรี	-ยังมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับชาวเลอยู่ –แม้ว่าจะมีการรณรงค์และสร้างความเข้าใจโดยองค์กร หน่วยงานต่างๆ ข้อเสนอคือ การส่งเสริมความเข้าใจวัฒนธรรมชาวเล และการให้ชาวเลได้มีโอกาสบอกเล่าเกี่ยวกับวิถีชีวิตของตัวเองมากขึ้น	วธ.

การฟื้นฟูระยะสั้น ที่ระบุในมติคณะรัฐมนตรี	สถานการณ์และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
-ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งในหลักสูตรสามัญ ส่งเสริมชมรมฯ ส่งเสริมการใช้สื่อในการอนุรักษ์วัฒนธรรม	-การส่งเสริมด้านวัฒนธรรม –นับว่ามีการดำเนินงานที่ก้าวหน้ามากกว่าเรื่องอื่นๆ แต่ก็ยังต้องดำเนินการ เพิ่มขึ้น ข้อเสนอคือ ต้องรื้อฟื้นภาษา วัฒนธรรมประเพณีที่กำลังสูญหาย การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และการมีกองทุนส่งเสริมวัฒนธรรมชาวเลอย่างต่อเนื่อง	วธ. ศธ.
-ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน	-การสร้างกลุ่มให้เข้มแข็ง –ปัจจุบันชุมชนชาวเลมีความต่างคนต่างอยู่มากขึ้น ทำให้ขาดพลังในการ แก้ปัญหา ข้อเสนอคือ การส่งเสริมชุมชนอย่างต่อเนื่อง การขับเคลื่อนแผนพัฒนากลุ่มชาวเลเน้นการ รวมกลุ่มและออมทรัพย์ การสร้างความสามัคคี จัดกิจกรรมร่วม การเก็บข้อมูลและสร้างฐานข้อมูลของ ชุมชนเอง การติดตามความคืบหน้าเรื่องมติ ครม.	กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)
-จัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการ ทำงานของเครือข่ายชาวเล -ให้งบประมาณส่งเสริม”วันนัดพบ วัฒนธรรมชาวเล”	-เครือข่ายและงานรวมญาติ-มีเครือข่ายและมีการจัดงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเลทุกปีอยู่แล้ว ข้อเสนอ คือ ควรจะขยายผลสิ่งที่ได้ระดมความคิด/ข้อเสนอจากการสัมมนาในงานรวมญาติ ควรจะให้งานชนเผ่า พื้นเมืองได้ลงมาจัดที่ภาคใต้ด้วย กรณีชาวเลจะได้สร้างการเรียนรู้และกำลังใจให้กับเครือข่ายชนเผ่า พื้นเมือง และทำให้ชุมชนชาวเลไม่รู้สึกโดดเดี่ยว นอกจากนั้นจะต้องผลักดันการขับเคลื่อนแผนการ พัฒนากลุ่มชาติพันธุ์	พม. วธ.
-กำหนดพื้นที่เขตวัฒนธรรม	-ชุมชนชาวเลหลายพื้นที่ประสบปัญหารุนแรง –และที่ดินมีการเปลี่ยนมือไปเรื่อยๆทำให้การแก้ปัญหา เป็นไปได้ยาก และเอกชนยืนยันสิทธิของตัวเอง ข้อเสนอคือ จะต้องหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ดิน และกำหนดเขตวัฒนธรรมที่ชัดเจนและจริงจังขึ้น โดยการทำงานร่วมของหลายฝ่าย	ทส. มท. พม.ศธ.วธ.

กิจกรรมของเครือข่ายที่นำมาแสดง

กิจกรรมการแสดงของ จากชุมชนชาวเล หลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ชุมชนชาวเลทับตะวัน จังหวัดพังงา
ชุมชนบ้านสิเหร่ จังหวัดภูเก็ต

นายบรรจง นะแส จากรวมพลคนกินปลา ร่วมกิจกรรมกินปลา โดย การสาธิตแกงส้มปลา

สหพันธ์เกษตรกรภาคใต้ (สกต.) จังหวัดสุราษฎร์ มาร่วมงานและนำผักพื้นบ้านมาให้พี่น้องชาวเล

ผลิตภัณฑ์จากชุมชนชาวเล

ผลิตภัณฑ์จากชุมชนชาวเล เช่น เรือกาบาง พวงกุญแจ จากชุมชนชาวเลแหลมตงเกาะพีพี มั่นกึ่ง จากชุมชนชาวเลเกาะจำ จังหวัดกระบี่ ขนมจาก น้ำพริกปลาชิงชัง จากชุมชนชาวเลหินลาด จังหวัดพังงา น้ำพริกปลาอย่าง จากชุมชนชาวเลหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

เวลา 18.00 น. เครือข่ายชาวเลและผู้ร่วมงาน ร่วมจุดเทียน และร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี

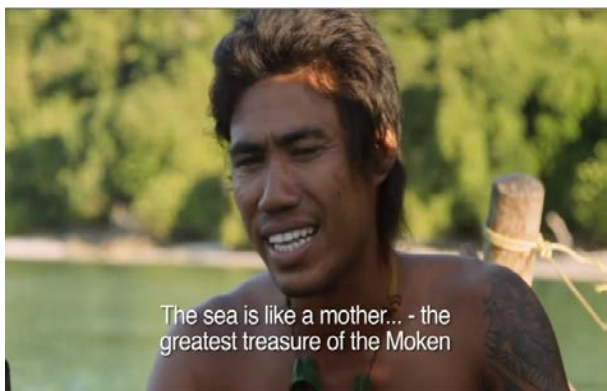
ชุมชนราไวย์ เครือข่ายชาวเลและผู้เข้าร่วมงาน ได้ร่วมจุดเทียนและทำพิธีทำความเคารพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในวาระที่ท่านเสด็จสู่สวรรคาลัย และร่วมกันร้องเพลงสรรเสริญพระบารมี

เครือข่ายชาวเลและผู้เข้าร่วมงาน ได้ร่วมกันชมภาพยนตร์เรื่อง “No world no worry”

เวลา 19.00 น.

เครือข่ายชาวเลและผู้เข้าร่วมงาน ชมภาพยนตร์เรื่อง “No world no worry” เป็นภาพยนตร์ที่พูดถึงชีวิตชาวเลเผ่ามอแกนที่ใช้เรือก้างเดินทาง และมีเรื่องราวที่เล่าผ่านชีวิตของชาวเลที่ดำรงอยู่ในหมู่บ้านชายทะเลและการออกมาทำงานในเมืองใหญ่ รวมถึงการเดินทางผ่านชีวิตและพิธีกรรมครั้งสำคัญ

วันที่ 20 พฤศจิกายน 2559

เวลา 09.30 น. ชาวเล รำรองเง็ง ต้อนรับ นายสนธิ ศรีวิหก รองผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต

นายสนธิ ศรีวินศร รองผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต กล่าวเปิดงาน“รวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล” ครั้งที่ 7

เรียน

พลเอกสุรินทร์ พิภพทอง ประธานคณะกรรมการแก้ปัญหาที่ดินฯ ชาวเล / ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคุณ คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต / ดร.มาลี สิทธิเกรียงไกร ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์สัมพันธ์และการพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ / นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ / ดร.ประเจียด อักษรธรรมกุล อธิการบดี

ราชการจังหวัดภูเก็ต / ผศ.ดร. บัญชร แก้วส่อง ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น / สำนักงานสนับสนุนการวิจัย / ดร.นฤมล อรุโณทัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย / อาจารย์ไพสิฐ พาณิชย์กุล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ / นายบรรจง นะแส ประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน / นางปรีดา คงแป้น ผู้จัดการมูลนิธิชุมชนไท / ผู้แทนหน่วยราชการ เครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล สื่อมวลชน และผู้ร่วมงานที่มีเกียรติทุกท่าน

ขอแสดงความชื่นชมกับการจัดงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเลครั้งที่ 7 ในวันนี้ เพราะเรื่องราวของชาวเลมีความสำคัญ หากดูจากข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาของกลุ่มชาติพันธุ์: กรณีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลจากรายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม ระบุว่า ในประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์ถึง 56 กลุ่ม ประมาณ 6 ล้านคน ในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติ มีวิถีคิดและปรัชญาการดำเนินชีวิตที่ไม่เหมือนกับสังคมใหญ่ กำลังประสบปัญหาค้ำค้ำคลั่งกัน คือ การกลายเป็นกลุ่มชายขอบและเปราะบาง ขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัย เข้าไม่ถึงสิทธิต่างๆ

กระผมอยากจะย้ำว่า นโยบายของรัฐบาล ให้ความสำคัญกับ “ความมั่นคงของมนุษย์” เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญของ “ความมั่นคงของรัฐ”

ประโยคแรกในเพลงชาติไทยคือ “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย” มาจากความภาคภูมิใจที่ได้อยู่อาศัยและใช้ชีวิตในประเทศที่ให้โอกาสแก่บุคคลและชุมชนอย่างเท่าเทียม อันทำให้เกิดความผูกพันของผู้นับหลายเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ภาษาและวัฒนธรรม

ปัญหาชาวเลไม่ใช่เรื่องเฉพาะพื้นที่และไม่ใช่ว่าเฉพาะของประเทศไทย ประเทศต่างๆ ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์และผู้คนต่างวัฒนธรรมต่างก็พยายามที่จะ “จัดการ” กับความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้ UNESCO ได้เสนอแนวคิดเรื่อง “นโยบายด้านวัฒนธรรม” ที่เรียกร้องให้รัฐบาลยอมรับเรื่องการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมและเสรีภาพทางวัฒนธรรม

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme หรือ UNDP ได้ยกเรื่องวัฒนธรรมเป็นประเด็นสำคัญ มีหัวข้อรายงานว่า “เสรีภาพทางวัฒนธรรมในโลกแห่งความหลากหลายวันนี้” และให้ความเห็นว่าเสรีภาพทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสิทธิของมนุษย์และเป็นรากฐานสำคัญของการทำให้คนมีศักยภาพ มีโอกาสเลือก และทำให้เกิดการพัฒนาคนอย่างแท้จริง

ประเทศไทยได้รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของชนพื้นเมืองที่สหประชาชาติได้ประกาศไว้ตั้งแต่ปี 2007 (United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples หรือ UNDRIP) สิทธิหลักๆ ของชนพื้นเมือง ได้แก่ สิทธิในที่ดิน เขตแดน และทรัพยากร สิทธิในการกำหนดตนเอง สิทธิในการมีวัฒนธรรม โดยอิสระ ล่วงหน้า และได้รับการบอกแจ้ง (Free Prior Informed Consent หรือ FPIC) สิทธิในการพัฒนา สิทธิในเขตวัฒนธรรม และสิทธิในการเข้าถึงข้อสนเทศ

พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้รับรอง เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ในฐานะวาระการพัฒนาแห่งสหประชาชาติภายหลังปี 2015 ที่จะเป็นทิศทางหลักในการพัฒนาของประเทศไทย เน้นการพัฒนาที่ไม่ทอดทิ้งใครไว้เบื้องหลัง (Inclusive development principles)

แนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลปัจจุบัน ได้นำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและยึดหลักประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง เพื่อให้ประชาชนจากทุกภาคส่วนได้ประโยชน์อย่างเท่าเทียม ต้องลดความเหลื่อมล้ำทั้งมิติทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อสร้างความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ที่แท้จริง

ความพยายามในการแก้ปัญหาชาวเล ที่ผ่านมา เรามี มติคณะรัฐมนตรี 2 มิถุนายน 2553 เรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล มีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของคณะกรรมการและคณะวิจัยชุดต่างๆ เช่น “คณะกรรมการแก้ปัญหาที่ดิน ที่ทำกิน และพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนชาวเล” ซึ่งมีพลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง เป็นประธาน “คณะอนุกรรมการสิทธิ สถานะ และกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง” ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” ซึ่งมีนางเตือนใจ ดีเทศน์ เป็นประธาน

แต่ผมทราบดีว่า วันนี้ชาวเลยังมีปัญหาอีกหลายประการที่ ทั้งเรื่องที่ดิน ที่ทำกินในทะเล พื้นที่ประกอบพิธีกรรม สุสาน และ ยังมีชาวเลที่ไร้สัญชาติอีกประมาณ 400 คน เพราะปัญหาของชาวเล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายๆ กระทรวง

ดังนั้น การที่กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลมาพบกันในวันนี้ และมาประชุมปรึกษาหารือ ทำข้อเสนอ หรือแนวทางในการแก้ปัญหา ต่อรัฐบาล ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นเรื่องที่ดีเป็นกระบวนการที่สร้างการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ผลสรุปของการประชุมปรึกษาหารือในวันนี้ ผมยินดีที่จะรับไปพิจารณา หากสิ่งใดที่ทางจังหวัดดำเนินการได้ก็จะทำให้ทันที แต่หากที่ต้องเสนอระดับนโยบายประเทศ ผมก็ยินดีที่จะร่วมกันผลักดันให้บรรลุผล

ผมขอขอบคุณทุกท่านที่มาร่วมกันหาทางออกแบบสันติวิธีในวันนี้ และขอเปิดงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล ครั้งที่ 7 ขอให้การดำเนินงานบรรลุผลทุกประการ

นางแสงโสม หาญทะเล ผู้แทนชาวเล กล่าวรายงาน “รวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล” ครั้งที่ 7 พัฒนาพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

เรียน ผู้แทนปลัดกระทรวงมหาดไทย พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง ประธานคณะกรรมการแก้ปัญหาที่ดินชาวเล ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคุณ คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต นางเตือนใจ ดีเทศน์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ แขกผู้มีเกียรติและ พี่น้องชาวเลทุกท่าน

ในการจัดงานวันรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเลครั้งที่ 7 ในนามตัวแทนชาวเล มอแกน มอแกลน อูรักลาโว้ย ขอขอบคุณทุกท่าน ที่ให้เกียรติมาในงานนี้

งานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเลครั้งที่ 7 นี้ จัดขึ้นเพื่อ นำเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาคือระดับนโยบาย รวมทั้งการแสวงหาความร่วมมือจากภาคีต่างๆ

งานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล เป็นส่วนหนึ่งของมติกรมเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2553 ที่ระบุให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันสนับสนุนแก้ไขปัญหและฟื้นฟูชีวิตชาวเล อย่างมีส่วนร่วม

สำหรับวันนี้ พี่น้องชาวเลมาร่วมประมาณ 500 คน ทั้งจากเกาะหลีเป๊ะ เกาะอาดัง สตูล พังงา ภูเก็ต เกาะพีพี เกาะจำ รวมทั้งเกาะลันตา กระบี่

พวกเราชาวเล มี 3 ชนเผ่า มอแกน มอแกลน อูรักลาโว้ย บรรพบุรุษพวกผมอาศัยหากินในทะเลอันดามันมายาวนานกว่า 300 ปีแล้ว ตอนนี้ชาวเลอาศัยอยู่ใน 44 ชุมชน จำนวนประมาณ 12,000 คน กระจายใน 5 จังหวัดอันดามัน คือ ภูเก็ต พังงา ระนอง กระบี่ และสตูล

ประเด็นสำคัญ คือ มีชุมชนชาวเลที่ยังไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย 36 แห่ง แบ่งได้ ดังนี้ 31 แห่ง คือ ชุมชนในที่ดินรัฐ ถึงแม้ว่าตอนนี้ยังไม่มีที่ขยับได้ แต่ยังไม่มีความชัดเจนว่าเราจะมั่นคงชั่วลูกหลาน ที่ดินที่มีเอกชนอ้างสิทธิเหนือชุมชนชาวเล 5 แห่ง มีการฟ้องร้องดำเนินคดีกับชาวเลกว่า 100 ราย และมีแนวโน้มจะมากขึ้นคือ ชุมชนชาวเลบ้านราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ถูกฟ้องขับไล่ จากเอกชนที่อ้างสิทธิ / ชุมชนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ซึ่งอาศัยมาตั้งแต่ปี 2452 แต่ปัจจุบันชาวเลเกือบทั้งหมดกลายเป็นผู้บุกรุก ทั้งจากการประกาศเขตของอุทยานฯ / การออกเอกสารสิทธิทับที่ และการพัฒนาการท่องเที่ยว / ที่ดินของชาวเลเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ มีแนวโน้มว่าชาวเล 40ครัวเรือนจะไร้ที่อยู่อาศัยเพราะเอกชนต้องการที่ดินเพื่อการท่องเที่ยว / ชุมชนเกาะสิเหร่ ก็มีเอกชนอ้างสิทธิเหนือที่ดินชุมชน

พวกเรามีอุทยาน พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับทำพิธีกรรม รวม 23 แห่ง ไม่มีเอกสารขึ้นทะเบียน 21 แห่ง มีเอกสารแล้ว 2 แห่ง มีที่ถูกรุกล้ำด้วยวิธีการต่างๆ 13 แห่ง บางแห่งมีการออกเอกสารสิทธิทับอุทยาน บางแห่งมีการห้ามเข้าไปผิงศพ บางแห่งมีคนมาบุกรุก เช่น สุสานแหลมทุ่งยุง สุสานบอแน ที่เกาะลันตา สุสานที่เกาะพีพี สุสานทุ่งหว้า สุสานเกาะเปลว พังงา สุสานที่หลีเป๊ะ สตูล สุสานที่เกาะสิเหร่ เป็นต้น

ที่ทำกินในทะเล ตามที่มีการประกาศเขตอนุรักษ์ทางทะเล ทำให้พื้นที่ทำกินดั้งเดิมของชาวเลใน 6 จังหวัดอันดามัน จากจำนวน 25 แหล่ง ลดลงเหลือเพียง 2 แหล่งเท่านั้น และมีการจับกุมชาวเล ทำให้ต้องสูญเสียเรือ / เครื่องมือประมง / รายได้ และกระทบต่อครอบครัวเป็นอย่างมาก

กรณีพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ประกาศทับโดยไม่มีการกันชุมชนและ พื้นที่ทำกินของชาวเลออก เช่น ชุมชนชาวเลเกาะอาดัง เกาะราวี จังหวัดสตูล ชุมชนชาวเลเกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา มีแนวโน้มทำให้เกิดความขัดแย้ง เกิดปัญหาการจับกุมและฟ้องขับไล่ชาวเลเป็นระยะ

ยังมีชาวเลที่ไม่มีบัตรประชาชน ประมาณ 400 คน โดยส่วนใหญ่อยู่ที่จังหวัด ระนอง ทำให้ไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน ทั้งการไปหาหมอ การหางานทำ การเดินทางไปไหนมาไหนก็ลำบาก

ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด จะเห็นว่าเรามีปัญหารอบด้าน และเป็นปัญหามาจากระดับนโยบายทั้ง นโยบายการท่องเที่ยว และการประกาศเขตอุทยานฯมาทับ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของพวกเรา ซึ่งวันนี้พวกเราได้รวมตัวกัน พัฒนากลุ่ม ชุมชน พื้นที่ประเพณีวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจให้ลูกหลาน

ดังนั้น งาน “รวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล” แต่ละครั้ง เราหวังจะทวงคืนวิถีชีวิตพวกเราเห็นว่าจะต้องมีพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ชาวเล จึงจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ได้จริง

ขอบคุณทุกท่านทุกหน่วยงานที่ได้สนับสนุนงานในวันนี้ หรือสนับสนุนการแก้ปัญหาที่ผ่านมา ขอขอบคุณคะ

นางแสงโสม หาญทะเล ได้มอบของที่ระลึก แก่ นายสนิท ศรีวิหค รองผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต

นายสนิท ศรีวิหค รองผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ตได้เดินชมนิทรรศการและเดินไปบาไลย์โดยมี นายหิ้ม ดำรงเกษตร ผู้นำชุมชนราไวย์ให้ข้อมูลเรื่องบาไลย์สถานที่ดีที่สุดในพื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชน ราไวย์รวมถึงได้เดินไปดูพื้นที่บริเวณคลองหลาโตนซึ่งถูกกลุ่มทุนถมจนทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมชุมชน

เวที เสวนา ทำไม ? ต้อง...คุ้มครองทางวัฒนธรรม

ปัญหาและแนวคิดที่ต้องคุ้มครองทางวัฒนธรรม

ดร.มาลี	สิทธิเกรียงไกร	ศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์สัมพันธ์และการพัฒนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
พลเอกสุรินทร์	พิกุลทอง	ประธานคณะกรรมการแก้ปัญหาที่ดินฯ ชาวเล
ผศ.ดร. บัญชร	แก้วส่อง	ผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นสกว.
ดร.นฤมล	อรุณทัต	สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นางเตือนใจ	ดีเทศน์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.)
นางปรีดา	คงแป้น	มูลนิธิชุมชนไท
นายนิรันดร์	หยั่งปาน	ผู้แทนชาวเล ไร่ไวย์ จังหวัดภูเก็ต
นางแสงโสม	หาญทะเล	ผู้แทนชาวเล เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

แนวทางที่จะทำให้การคุ้มครองทางวัฒนธรรมเป็นจริง

ศาสตราจารย์พิเศษ วิชา มหาคูณ คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

อาจารย์คมสัน โพธิ์คง คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

อาจารย์ไพสิฐ พาณิชย์กุล คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดร.ประเจียด อักษรธรรมกุล อธิบดีรองผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต

ดำเนินรายการ ณาตยา แว่ววีรคุปต์

นางแสงโสม หาญทะเล ผู้แทนชาวเลใน 5 จังหวัดอันดามัน –“การจัดงานวันรวมญาติ ครั้งที่ 7 ในนามตัวแทนชาวเลขอขอบคุณทุกท่านให้มาร่วมงาน งานครั้งนี้จัดขึ้นเพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและสถานการณ์ต่อกลไกต่างๆ เป็นไปตามมติ ครม. 2 มิถุนายน 2553 ในการพัฒนาวิถีชีวิตชาวเล มีผู้เข้าร่วมมากกว่า 500 คน จาก 44 ชุมชน (ประชากรประมาณ 12,000 คน ใน 5 จังหวัดอันดามัน) มีชุมชนที่ไม่มั่นคง

36 แห่ง โดย 31 แห่งอยู่ในที่ดินของรัฐ และอีก 5 แห่ง เป็นที่ดินที่เอกชนแสดงสิทธิเหนือพื้นที่ มีการฟ้องร้องขับไล่ในหลายพื้นที่ทั้งราไวย์ (ภูเก็ต) หลีเป๊ะ (สตูล) มีภาวะที่ต้องเจอการคุกคาม อีก 40 ครัวเรือนที่กระบี่มีการแย่งชิงการท่องเที่ยว สิทธิมีการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือที่ดินชุมชน ชุมชนทั้งหมดมีปัญหาเรื่องการออกเอกสารสิทธิทับพื้นที่อยู่อาศัย สุสานของชุมชน และพื้นที่ทางวัฒนธรรม และมีปัญหาที่ทำกินในทะเลตามประกาศเขตอุทยานแห่งชาติในพื้นที่ต่างๆ ทำให้จำนวนพื้นที่ทำกิน 25 แห่ง ลดเหลือ 2 แห่ง มีการจับกุมชาวเล กระบี่พบรายได้ และความมั่นคง เกาะอาดัง เกาะราวี จังหวัดสตูล และเกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา มีชาวเลที่ไม่มีบัตรประชาชนอีก 400 คน ในระนอง เรามีปัญหาจากการประกาศนโยบายการท่องเที่ยว และการประกาศเขตอุทยาน เราหวังว่า จะมีพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมชาวเล”

นายสนธิ ศรีวิหก รองผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต – “ท่านปลัดกระทรวงมหาดไทย มอบหมายท่านโชคชัย เดชอมรพันธุ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต มาทำหน้าที่ แต่ติดปฏิบัติราชการสำคัญจึงมอบหมายให้กระผมทำหน้าที่ในวันนี้ เราเห็นว่า วิถีชีวิตของพวกเราถูกหลายอย่างกระทบ เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมาย หลายคนเข้าใจและทราบปัญหา เราพยายามรวมตัว เพื่อดำรง ดูแล รักษา สถาบันกษัตริย์ก็ให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมหลายกลุ่ม และหวังว่า การทำงานในครั้งนี้จะช่วยให้เกิดการพัฒนาแนวทาง ทางออกที่ให้ความสำคัญ เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่ทั้งโลกให้ความสำคัญ การได้ดูแล รัฐบาลไทยก็ดำเนินการให้ความสำคัญทั้งกับการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานการพัฒนาของรัฐ โดยไม่มีการทิ้งใครไว้เบื้องหลัง รัฐบาลยึดแนวทางหลัก คือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ในเงื่อนไข ความรู้ และความยั่งยืนบนความพอดี เข้าใจตนเอง รู้ตนเอง ไม่หลงไปตามยุค หรือกระแสแปลกปลอม สิ่งต่างๆ เหล่านี้สำคัญหลักการทำงานของเรื่องการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา พร้อมกับการรู้ รัก และสามัคคี ขอนำเสนอให้กับทุกฝ่ายในโอกาสนี้ เป็นหน้าที่ร่วมกันในการรักษาวิถีวัฒนธรรม ความเป็นพวกเราให้เข้มแข็ง ซึ่งจะต้องถ่ายทอด สอนแนะ และส่งการเรียนรู้ให้กับบุตรหลาน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนต่อไปในอนาคต”

นางสาวณาดยา แววีริศกุล – หัวข้อเสวนา “ทำไมต้องคุ้มครองทางวัฒนธรรม” โดยขอตั้งคำถามการจัดงานในปีที่ 7 เนื่องจากในทุกๆ ปีมีการคุยเรื่องเดิมๆ ปีนี้มีเรื่องสำคัญหลายเรื่องที่จะสร้างความร่วมมืออย่างจริงจัง จริงใจ โดยเฉพาะการมุ่งมั่นแสดงหน้าที่เพื่อพ่อหลวง ประเด็นที่จะชวนสนทนา (1) ถ้ามองจากพี่น้องชาวเล ทำไมต้องคุ้มครองทางวัฒนธรรม ประเด็นปัญหาคืออะไร เป็นการฟังจากพื้นที่ต่างๆ พร้อมกับถามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (2) สถานะของการดำเนินการตาม มติ ครม. ปัญหาการดำเนินการต่างๆ พร้อมกับความคืบหน้าล่าสุด การยกร่าง พ.ร.บ. คุ้มครองพื้นที่พิเศษทางวัฒนธรรม และ (3) การนำเสนออุปสรรคที่จะทำให้จริงจัง ณ ปัจจุบัน การทำพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม การแก้ไขปัญหาพื้นที่ต่างๆ ทำอย่างไร

นายนิรันดร์ หยังปาน ผู้แทนชาวเลราไวย์ สรุปว่า “การสืบทอดวัฒนธรรม และการดำเนินการตามจิตวิญญาณถือเป็นเรื่องสำคัญของชาวเล ในขณะที่ ณ ปัจจุบันมีข้อจำกัดทั้งจากการประกาศพื้นที่อนุรักษ์

การใช้พื้นที่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเข้มข้น จึงเสนอให้มีการกันแนวเขตพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อป้องกันการจับกุม หรือการแย่งชิงการใช้พื้นที่ การดำเนินงานกับทาง สกว. ทำให้มีการจัดทำวิเคราะห์ผังตระกูล”

นางแสงโสม หาญทะเล ผู้แทนชาวเลเกาะหลีเป๊ะ สรุปลว่า “ชาวเลมีตัวตน แต่ถูกกลืนตัวตน ทั้งวิถีชีวิต การทำมาหากิน และอื่นๆ การไม่ยอมรับชาวเล ทำให้พื้นที่ในการดำเนินการต่างๆ ถูกจำกัดลง การทำให้สังคมรู้จักตัวตนของชาวเลจะตอบใจได้ว่า ชาวเลมีตัวตน ต้องได้รับการคุ้มครองทางวัฒนธรรม อาทิ การยังคงทำไผ่ดักปลา และอื่นๆ”

นายชูชาติ ธงชัย (ชาวเลพื้นที่พังงา กลุ่มมอแกน) “พื้นที่การใช้ชีวิต และการทำมาหากินของชาวเลถูกจำกัดจากการใช้พื้นที่ของนายทุน หรือรัฐ ในขณะที่ความรู้ทางกฎหมายต่างๆ ของชาวเลยังมีอยู่น้อย อาทิ ที่เกาะพระทอง หลังจากที่ชาวบ้านถูกขู่ว่า เป็นพื้นที่ของเอกชน มีโฉนด ชาวบ้านจึงหวาดกลัวการเข้าใช้พื้นที่ดังกล่าว ในขณะที่รัฐในหลายแห่งก็ยังขาดความเข้าใจ ดังนั้น การประกาศพื้นที่เขตวัฒนธรรมพิเศษจะช่วยในเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างมาก”

นางสาวเบญจศิริ ช้างน้ำ (ชาวเลพื้นที่เกาะจำ จังหวัดกระบี่) “มีปัญหาที่ดิน อยู่ในป่าชายเลน ไม่มีโฉนดชุมชน และหากออกไปจับสัตว์น้ำก็จะเผชิญปัญหา”

นางสาวพรสุดา ประมงกิจ (ชาวเลพื้นที่เกาะพีพี) “การพัฒนาการท่องเที่ยวที่พีพี ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวเลโดยเฉพาะการทำประมงพื้นบ้าน ในขณะที่ชาวเลก็มีการปรับตัว เรียนรู้ เรื่องภาษา การสื่อสาร การบริหารจัดการ การท่องเที่ยว การทำโมเดลเรือกำบัง การมีที่ดินไม่มั่นคง ที่อยู่อาศัยแออัด โรงเรียนไม่มั่นคง เนื่องจากเป็นเส้นทางเอกชนประกาศกรรมสิทธิ์ ทำให้การเข้าออกเป็นไปได้ยาก”

นายบัญชา แก้วส่อง (สกว.วิจัยท้องถิ่น) สรุปลว่า “การดำเนินการที่ทำให้ชาวบ้านมีข้อมูล มีกระบวนการที่จะต้องใช้เครื่องมือต่างๆ ในการปกป้องตนเอง การนำของดีมาแบ่งปัน ช่วยเหลือกัน การสร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง การค้นหาตัวตน ช่วยเหลือให้เกิดการทบทวน การต่อสู้กับภาวะที่ซับซ้อนต่างๆ จะต้องทำควบคู่กับการแสวงหาความรู้ โดยจะมาจากความร่วมมือกับภาคประชาสังคม การทำกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การทำกระบวนการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือ การสร้างวัฒนธรรมที่มีความหมายและช่วยดูแลตนเอง การดูแลให้มีระบบที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ในหลายระดับ ทาง สกว. เห็นกระบวนการดังกล่าวมีคุณค่า เนื่องจากเป็นพลังชาวบ้าน มีความภาคภูมิใจ และการรับรู้ข้อมูลของตนเอง มีการศึกษาที่ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมจริงจัง งานวิจัยต้องทำให้ชาวเลทั่วไปมีโอกาสในการค้นหาเรื่องที่ตนเองต้องการ หรือรับรู้ การสถาปนาให้พื้นที่ทำงานวิจัยโดยหาความรู้ของตนเองให้ได้

ดร.ประเจียด อักษรธรรมกุล (อดีต รอง ผวจ.) สรุปลว่า “หากมีกฎหมายใหม่ออกมาจะช่วยเรื่องความชัดเจนในการปฏิบัติ การสร้างสภาพบังคับ เนื่องจากมติ ครม. เกี่ยวข้องกับหลายส่วนราชการ แต่ยังมีลักษณะที่บังคับใช้ปฏิบัติ ทำให้เกิดความล่าช้า หรือไม่ดำเนินการ ทั้งนี้ หากมีความพยายาม มุ่งมั่นที่จะ

ดำเนินการให้แล้วก็จะเกิดได้จริง ความจำเป็นที่จะสร้างเครื่องมือใหม่ที่สามารถปฏิบัติได้มากกว่ามติ ครม. จะช่วยให้ทำงานได้ดีขึ้น

ประเด็นการเยียวยาผู้ถือครองกรรมสิทธิ์ ณ ปัจจุบัน มีการคิดมูลค่าร่วมกันจำนวน 230 ล้านบาท ซึ่งครอบคลุมลักษณะการพัฒนา หรือปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมจากปี 2502 จนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจำนวนมาก เนื่องจากจำนวนประชากรที่มีมากขึ้น ทุกพื้นที่ใน 5 จังหวัด หากเป็นการถือกรรมสิทธิ์ของเอกชนจะประสบปัญหาเช่นเดียวกันหมด ต่างกันที่ระดับความรุนแรง”

นางเตือนใจ ดีเทศน์ (กสม.) สรุปว่า “การดำเนินการตาม UNDRIP จะครบรอบ 10 ปีในปี 2560 รัฐบาลไทยจะมีการรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการ ดังนั้นระยะเวลาที่เหลืออยู่ หากมีพัฒนาเครื่องมือดังกล่าว เป็นอย่างดี วิถีชีวิตชนเผ่าพื้นเมือง และชาวเลในอีกหลายๆ ประเทศ ซึ่งยังไม่ยอมรับนิยามตัวตน ความมั่นคงในวิถีชีวิต มติ ครม. ควรมีการยกระดับเป็นกฎหมายที่ทำให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

กสม. จะทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง และทำรายงานเสนอต่อกลไก การทำหน้าที่ในการติดตาม ประเมินการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึง UNDRIP ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนการผลักดัน การสร้างความร่วมมือกับสถาบันวิชาการต่างๆ”

พลเอกสุรินทร์ พิภพทอง (ประธานการแก้ไขปัญหาที่ดิน) “ชาวเลเป็นชนพื้นเมืองอยู่มานานกว่า 700 ปี ในพื้นที่อันดามัน แต่กลับมีปัญหาเรื่องการอยู่อาศัย สิทธิในการทำกิน ซึ่งแม้ปัจจุบันมีการแก้ไขปัญหามากมายในหลายทาง แต่ก็ยังไม่มีผลความคืบหน้าอย่างจริงจัง ขอให้นำความจริงมาใช้ ในการยืนยัน สร้างความมั่นคง ความจริงจะบอกสิทธิของแต่ละคน แต่ละกลุ่ม หากจะว่าไป ทุกอย่างทำได้เลย แต่หากจะมีการทำเครื่องมือที่จะเสริมก็อาจจะช่วยให้เกิดความชัดเจน รวดเร็ว วัฒนธรรมคือ สิ่งที่บอกตัวตน เรื่องราว และชีวิต การมีวัฒนธรรมจะทำให้เกิดการดำเนินชีวิตของคนต่อคนต่อไปบนฐานที่มีความมั่นคงของมนุษย์ ของชุมชน หรือของสังคม การดำเนินการที่ผ่านมา แม้ว่ามี มติ ครม. แต่ก็มีการทำเพียงแต่ๆ พื้นที่นั้นๆ ณ ตรงนี้ มีทั้งโดนด เอกสารทับคลอง และทับชายหาด การดำเนินการที่ผ่านมาเหมือนกับการกลัดกระดุมเม็ดแรก การแก้ไขปัญหาก็ต้องมองไปที่ต้นทางเป็นหลักมากกว่า การแก้ไขปัญหาลักษณะเช่นนี้ กระทรวงมหาดไทยถือว่ามีความสำคัญ เราต้องทำงานตามฐานที่เป็นจริง แก้ไขความผิดพลาดที่เกิดมาในอดีต ฐานตัวตนของกลุ่มเป็นใคร จะต้องทำให้ชัด การที่มีการแยกส่วนขาดจากกัน ทั้งเรื่องของการใช้อำนาจตามกฎหมายฉีกขาด ระหว่างการดูแลประชาชนกับการบริหารจัดการทรัพยากร เสนอคือ (1) จ่ายเป็นค่าชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้ถือโฉนด (เนื่องจากการออกโฉนดยังข้อสงสัย) (2) การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต และ (3) การส่งเสริมการท่องเที่ยว

การดำเนินการที่ผ่านมาได้มีการนำผลเสนอ/ข้อมูลต่างๆ มานำเสนอ ซึ่งถือเป็นการนำเสนอที่ดีและช่วยในการใช้พิจารณาของศาล

ในส่วนการดำเนินการต่อเนื่องในฐานะคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดิน มีการทำข้อเสนอเรื่องการเพิกถอนเอกสารสิทธิในพื้นที่ 19 ไร่ ซึ่ง ณ ปัจจุบันมีการฟ้องศาลปกครอง และพื้นที่ 33 ไร่ ซึ่งจะอยู่ในช่วงการดำเนินการภายในต้นปี 2560 ส่วนการทำกินในพื้นที่เดิมที่ 25 แห่ง ลดลงเหลือ 2 แห่ง ก็มีการตรวจสอบแนวคิดที่ควรดำเนินการ คือ การดำเนินการใดๆ จะต้องไม่กระทบกับวิถีที่เคยเป็นอยู่ โดยหากมีการลดรอนใดๆ จะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ และจะต้องมีการดำเนินมาตรการเยียวยาที่มีความเหมาะสมด้วย การดำเนินนิติกรรม ที่ผ่านมตั้งแต่ปี 2533 มีผลที่เห็นคือ การเลือกใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐจะเป็นไปเพื่อปกป้องตนเอง (คนทำงานของรัฐ) มากกว่าการดูแลเรื่องตามความจริงในการดำเนินการแก้ไขปัญหา

ชาวเลและชุมชนชาวเลต้องช่วยเหลือดูแลกัน อย่าโกหก หลอกลวง คดโกง หรือกลั่นแกล้งกัน อาทิ กรณีของหลี่เป๊ะ ดังนั้น ต้องไม่เห็นแก่ตัว ช่วยเหลือกันอย่างจริงจัง”

นายคมสัน โพธิ์คง (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต) สรุปว่า “การดำเนินการมีการจัดทำ (ร่าง) พ.ร.บ. การคุ้มครองเขตวัฒนธรรม และนำหารือกับกลุ่มที่เกี่ยวข้อง รวมถึงชุมชน เนื่องจากที่ผ่านมาไม่มีมติ ครม. หลายฉบับ วางหลักการแล้ว แต่กลับไม่ได้รับความสนใจในการดำเนินการทั้งในระดับเจ้าหน้าที่ และศาล หรือผู้พิพากษา การนำเสนอ “(ร่าง) พ.ร.บ. การส่งเสริมการคุ้มครองเขตพื้นที่ทางวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์” โดยมีการรับฟังความรู้จากศาสตร์ต่างๆ ทั้งมานุษยวิทยา การกำหนดเขตพื้นที่วัฒนธรรม (คล้ายๆ กับการประกาศเขตอนุรักษ์) การใช้ / ดูแลพื้นที่ การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการใช้ประโยชน์ในแบบอื่นๆ การประกาศการใช้ประโยชน์จากพื้นที่เชิงอนุรักษ์ และอื่นๆ มีการวางหลักการที่ได้รับข้อมูลจากการประชุม มีการยกเว้นกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง”

นางปริดา คงแป้น (มูลนิธิชุมชนไท) “ทุกอย่างเริ่มระดมความคิด และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน โดยถือเป็นการเรียนรู้ของชุมชน ชาวบ้าน แต่ก็ต้องขอรับการสนับสนุนทางวิชาการ เทคนิค และอื่นๆ ด้วย ตอนนี้ถึงเวลาการยกระดับการทำงาน ขับเคลื่อนกิจกรรม หรือข้อเสนอแนะของพี่น้องชาวเล ดังที่จะเห็นมาตลอด และต่อเนื่องจากเหตุการณ์สึนามิ การแก้ไขปัญหาระเบิดที่ดิน การใช้เครื่องมือจากพิพิธภัณฑสถาน การจัดกิจกรรมทั้งงานรวมญาติชาติพันธุ์ชาวเล และอื่นๆ ทำให้เห็นว่า การสร้างเครื่องมือใหม่ๆ ยังจำเป็นรวมทั้งกฎหมาย และนโยบายในการดำเนินการด้วย

การดำเนินการจนถึง ณ ปัจจุบัน เราเห็นการเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชนชาวเลในพื้นที่ 5 จังหวัด 43 ชุมชน มีการทำข้อมูลร่วมกัน การสร้างกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในการทำงาน การทำงานวิชาการเชิงรุก และการทำข้อเสนอพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรมจังหวัดละ 1 แห่ง”

ศาสตราจารย์วิชา มหาคุณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ดำเนินการด้านการช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยเน้นที่ชุมชน และเห็นความสำคัญของการทำงานด้านสิทธิชุมชน โดยครอบคลุม ชุมชน ชุมชน

ท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม โดยจะให้การคุ้มครองอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด โดยไม่ต้องมีเงื่อนไขให้เป็นไปตามข้อกำหนดทางกฎหมาย ในระหว่างที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว และรอการใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ม.41มีการกำหนดสิทธิ และคุ้มครองอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด โดยมีมาตรการที่สิทธิได้เลยโดยไม่ต้องรอให้มีการกำหนดกฎหมาย คือ การออกกฎหมาย และการฟ้องร้อง รวมถึงมาตรา 43 ดังนั้น จึงเป็นมติการดำเนินการที่ดี และสามารถสร้างสภาพบังคับได้ ทั้งนี้ วัฒนธรรมที่จะต้องพยายามลดทอน หรือต่อสู้คือ การทุจริตคอร์รัปชัน

การทำงานวิจัยและการนำเสนอข้อมูลในกระบวนการยุติธรรมถือเป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้กระบวนการบริหารจัดการของชุมชนที่ร่วมรับผิดชอบสำคัญ เครือข่ายมิได้ตั้งรับ แต่เดินหน้าเชิงรุก มีการเกาะติด เช่นเดียวกับกรณีของงานคลองด่านที่มีภาควิชาการ (อ.นวนน้อย) เกาะติดสถานการณ์ รัฐธรรมนูญฉบับที่เสนอในร่าง ม.70 มีการระบุว่า รัฐต้องส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีสิทธิในการดำรงชีวิตได้ตามวิถีวัฒนธรรมอย่างสมควร.... ซึ่งถือเป็นการดูแลคุ้มครองแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาด การอยู่ร่วมกันตามวิถีวัฒนธรรม อาทิ พื้นที่ชุ่มน้ำในประเทศจีน (Hangko Wetland Park) ซึ่งมีการทำร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่อาศัยในพื้นที่จริงๆ มีการออกแบบ”

ดร.นฤมล อรุโณทัย (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) สรุปว่า “การสรุปการประชุมกลุ่มย่อย 9 กลุ่มในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2559 เราเห็นเรื่องสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการทั้งการพิสูจน์กรรมสิทธิ์ การแก้ไขปัญหาที่ดิน และการกำหนดเขตวัฒนธรรมพื้นที่พิเศษ ทั้งนี้สิ่งที่ต้องไม่หลงลืม คือ การมาติดกับพื้นที่โดยการมองวิถีการดำรงชีพอย่างยั่งยืน ความพอเพียงในการใช้ชีวิตแบบที่เป็นอยู่ ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญกับการคุ้มครองวัฒนธรรมเป็นเรื่องปรัชญาการดำรงชีวิต การมีนโยบายการส่งเสริม (Affirmative Action) ที่ดูแลสร้างความเสมอภาค เท่าเทียม การเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างความมั่นคงทางธรรมชาติ จิตวิญญาณ ดังนั้น พื้นที่ทางวัฒนธรรมที่กล่าวถึงจึงมิใช่การใช้พื้นที่ทางกายภาพ แต่มีการมองถึงจิตวิญญาณ สิ่งที่ต้องไม่ได้ ในมิติที่เห็นวัฒนธรรมเป็นรากฐานชีวิต การอยู่ร่วมกัน เราสร้างการแบ่งปัน การอยู่ร่วมกับมนุษย์ และสิ่งเหนือธรรมชาติ การอยู่ร่วมกับอดีต และปัจจุบัน ที่มีได้มองแต่เรื่องเงินทอง มูลค่า หรือความมั่งคั่ง แต่ต้องมองเรื่องคุณค่า

ในพื้นที่อันดามันมีการท่องเที่ยวเข้ามามาก เราจะต้องตั้งโจทย์ว่า การท่องเที่ยวจะอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างไร การดูแลเรื่องวัฒนธรรมชุมชน มีคุณค่าในเชิงการพัฒนาเศรษฐกิจด้วย

และเนื่องจากการฟ้องร้องดำเนินคดีกับชาวบ้านนาไวย์ ในกรณีที่มีการฟ้องร้องจำนวน 31 ล้านบาท โดยคิดจากมูลค่าของการลงทุนทางธุรกิจที่เสียไป แล้วไม่มีการดำเนินการใดๆ ได้ เนื่องจากเหตุข้อพิพาทบนที่ดิน 33 ไร่ จึงเสนอว่า ให้มองโจทย์กลับไปยังวิธีการทำงาน หรือการลงทุนทางธุรกิจ โดยการพัฒนาไม่ว่าจะ

เป็นโรงแรม หรือรูปแบบการท่องเที่ยวต่างๆ จะต้องใส่ใจ หรือคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดกับชาวบ้าน และชุมชน โดยต้องมองถึงอนาคตการดำรงอยู่ของชุมชนร่วมกันด้วย”

นายสนธิ ศรีวิหค “เห็นด้วยว่าวัฒนธรรมมีทั้งด้านบวก และลบ การแก้ไขปัญหานอกจากกฎหมาย แล้ว ก็มีความรู้สึก สำนึก รับผิดชอบ น้ำใจ และมิตรไมตรี ซึ่งจะทำให้เกิดลักษณะการดูแลช่วยเหลือกันในระยะยาว การทำหน้าที่หากมีความรู้สึกสำนึกจะมีประโยชน์มากกว่าการพูด”

ดร. มาลี สิทธิเกรียงไกร (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) “วัฒนธรรมมีความหมายที่เกี่ยวกับวิถี การดำเนินชีวิต ที่ผ่านมา รัฐมีความพยายามดำเนินการคุ้มครอง แต่อาจจะไม่เข้าใจวิถีวัฒนธรรมพื้นที่ สถานการณ์ของกลุ่มกะเหรี่ยงก็เช่นกันกับชาวเล โดยมีมติ ครม. แล้ว แต่เจ้าหน้าที่รัฐก็ยืนยันว่า มิใช่กฎหมาย ที่จะต้องดำเนินการตาม แต่หลายครั้งเวลาใช้อำนาจ โดยเฉพาะด้านป่าไม้ ก็มีการใช้นามติ ครม. ที่ให้อำนาจ มาอ้างอิง

ประเด็นที่ต้องคิดต่อ หากมีคำตอบที่คลี่คลายคือ การจะอยู่และจัดการตนเองอย่างไร เครื่องมือต่างๆ ที่นำมาใช้ยังมองระบบกรรมสิทธิ์ตามประเพณี การใช้เรื่องเล่า ความทรงจำ ประวัติศาสตร์ ประสบการณ์ของ ชุมชนยังไม่มากนัก การดำเนินการใดๆ ดังนั้น ”

นายไพสิฐ พาณิชกุล (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) “ยกตัวอย่างการใช้กฎหมายด้านวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีการใช้ได้ การผลักดันกฎหมายที่ว่าด้วยการคุ้มครองเขตวัฒนธรรมก็ ดำเนินการในระบบเดียวกัน ประเด็นที่เห็นว่า จะใช้การฟ้องศาลให้เกิดการบังคับใช้ หรือการทำหน้าที่สถาบัน วิชาการในการหนุนเสริม มีการดำเนินการที่จะช่วยเหลือให้ชาวบ้านได้พัฒนาศักยภาพมากยิ่งขึ้น ในขณะที่ รัฐบาลก็ควรพิจารณาให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ทางวัฒนธรรม นอกจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ พิเศษ การดูแลรูปธรรมของปากท้องของชาวบ้านในพื้นที่อย่างจริงจัง การปลดล็อกเงื่อนไขต่างๆ ที่จะทำให้การพัฒนาประเทศอยู่ในทิศทางที่ควรเป็น

การวิจัยควรสื่อสารกับภายนอกมากยิ่งขึ้น และมีกระบวนการที่จะสร้างกลไกความร่วมมือกับ หน่วยงานของรัฐบาล นอกจากนั้นยังเสนอให้เครือข่ายฯ มีการเตรียมความพร้อมเรื่องการทำแผนแห่งชาติด้าน สิทธิมนุษยชน ฉบับที่ 4 ซึ่งจะเริ่มดำเนินการจัดทำร่างในปี 2560”

ชาวเลร่วมใจกันมอบดอกกุหลาบให้แก่ พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง เนื่องในวันคล้ายวันเกิด

โต๊ะหมอบประจำชุมชนราไวย์ ทำพิธีเพื่อปกป้อง คุ่มครอง และรักษา พื้นที่ทำกินทางทะเล พื้นที่หน้าหาด และบาไลย์ สถานที่ศักดิ์สิทธิ์พื้นที่ทางจิตวิญญาณของชุมชนราไวย์ โดยการผูกผ้าขาวเป็นสัญลักษณ์ให้คงอยู่ต่อไป

มหกรรมร่ำรองเง็ง รำมะนา กาหยง จากชาวเลอันดามัน

เวลา 13.00 น.

รายการแสดงรองเง็ง รำมะนา และ กาหยง จาก ชุมชนลิเหว่ ชุมชนหินลูกเดียว ชุมชนราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ชุมชนทับตะวัน ชุมชนทับปลา ชุมชนหินลาด จังหวัดพังงา ชุมชนโต๊ะบาหลิว ชุมชนเกาะจำ ชุมชนแหลมตง เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ได้นำการแสดงมาแลกเปลี่ยน มีชาวเลหลายคนลุกขึ้นร่วมร้องรำว่าทำให้บรรยากาศสนุกสนาน

ภาพกิจกรรม

ช่วงการเตรียมงาน

กิจกรรม วันที่ 19 พฤศจิกายน 2559

กิจกรรม วันที่ 20 พฤศจิกายน 2559

